

BİLİM FELSEFESİ SINIF MÜCADELELERİNDEN BAĞIMSIZ DEĞİL

Madde, Diyalektik ve Toplum'un bu sayısı ile dördüncü yılını geride bırakıyor. Yayımlanmaya başladığı ilk günden itibaren içinden geçtiğimiz gericilik döneminde bir dağ gibi karşımıza yığılmış olan metafizikle; felsefe ve bilimde hiç gitmeyecekmiş gibi yer etmiş olan idealizmle mücadele ettik. Bu gerici yığınının bir ucundan tutup ilerici değerleri ayıklamaya çalıştık. Bu çabanın Türkiye'de emekçi sınıflara yaslanan aydınlanma mücadelesinde önemli olduğunu düşünüyoruz.

Daha önceki ciltlerde olduğu gibi dördüncü cildimizin bu son sayısında ilk dosyamızı *Bilim ve Aydınlanma Akademisi Yaz Okulu*'na ayırdık. Geride bıraktığımız Ağustos ayında düzenlenen yaz okulunun teması *20. Yüzyılda Sınıf Mücadeleleri ve Bilim Felsefesi* idi. İlk dosyamızın konusunu da yaz okulunun bu önemli teması oluşturdu.

Özellikle geçen yüzyılda etkin olan bilim felsefecileri günümüz bilim insanlarının zihinlerinde, onları bilsin veya bilmesinler, bir gedik açarak yerleşmiş bulunuyor. Bu felsefeciler en iyi durumda dahi kendi çağlarından, sınıf mücadelelerinden, toplumsal hareketlerden bağımsız, iyi niyetli ve zeki düşünürler olarak tanınıyorlar. Bu dosyada bu önemli yanılsamayı ele aldık aslında. Sınıf mücadelelerinden, siyasetten, egemen sınıfın gereksinimlerinden bağımsız bir bilim felsefesi olmadığını göstermeye, 20. yüzyılda etkin olan bilim felsefecileri arasından özellikle bazı isimlerin motivasyon ve idealizmini deşifre etmeye çalıştık.

Dosyanın ilk yazısı *20. Yüzyılda Sınıf Mücadeleleri, Bilim Felsefesi ve Kuhn'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı* başlığı ile Erhan Nalçacı tarafından yazıldı. Makale geçen yüzyıldaki sınıf mücadelelerini dönemlendirmeye ve bilim felsefesindeki motivasyonları bu dönemlendirme içine yerleştirmeye çalışıyor. Ayrıca Kuhn'un *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* başlıklı kitabını sınıf mücadeleleri bağlamında ele alıyor.

Geçen yüzyılın önde gelen öznel idealist felsefesi olan mantıksal pozitivizm ise tarihsel bir çerçeve içinde ve eleştirel bir çözümleme ile iki ayrı makalede sunuluyor. İlki Kıvanç İbrahim Ünlütürk tarafından kaleme alınan *Analitik Felsefeden Mantıksal Pozitivizme, Analitik Mantığın Diyalektik Eleştirisi*, diğeri ise Zelal Özgür Durmuş tarafından yazılan *Mantıksal Pozitivizm ve Eleştirisi*.

Sercan Kabakçı *Madde, Diyalektik ve Toplum*'un ikinci cildinde Karl Popper'in bilim felsefesini ve yanlışlamacılığını ele almıştı. Bu sayıda ise önceki yazısının devamı sayılacak bir makale ile yer alıyor: *Karl Popper'in Tarihçilik Eleştirisi* başlıklı makalede Marksizm düşmanlığını farklı bir yönüyle inceliyor.

Mehmet Ali Olpak ve Oğuz Şavk ise *Imre Lakatos'un Yaşamı ve Yöntemi* başlıklı makalelerinde Lakatos'un çalkantılı yaşamında gerici bir kampa yanaşmasının ipuçlarını tarihsel bir bağlam içinde arıyorlar.

Başlangıçta farklı saiklerle yola çıkan ama özellikle Avrupa'da faşizmin yükselişi ile liberalizmin ve anti-Marksizm'in başlıca üreticilerinden birine dönüşen Frankfurt Okulu sürecini Endam Köybaşı, okulun özellikle sosyal bilimler üzerindeki etkisi ile irdeliyor: *Frankfurt Okulu'na ve Temel Önergelerine Eleştirel Bir Bakış*.

Tolga Binbay ise üçüncü ciltte ele aldığımız Freud dosyasına katkıda bulunuyor ve psikanalizin etkisini 20. yüzyılda sınıf mücadeleleri bağlamında ele alıyor: *Psikanalitik Teori 20. Yüzyılda Neden ve Nasıl Etkili Oldu?*

Bu sayının ikinci dosyasını ise *Reel Sosyalizm ve Bilim* başlığındaki makaleler oluşturdu. Geride bıraktığımız dört yıl içinde reel sosyalizmin deneyimlerine ve kazanımlarına mümkün olduğunca yakından yer vermeye çalıştık. Bu dosya da sosyalizmin bilimsel kazanımlarına dair belgeleme ve inceleme amacımızın bir parçası olarak görülebilir. Bu kapsamda, Sosyalist Gelecek ve Planlama çalıştaylarında sunulan üç bildiriye makaleye dönüşmüş biçimleriyle yer veriyoruz.

Zuhal Okuyan *Sovyetler Birliği'nde Ekoloji ve Çevre: Tarihsel Bir Çerçeve* başlıklı makalesinde Sovyetlerde çevreye hiç önem verilmediği karalamasına karşı önemli veriler sunuyor. Onur Güngör ise bir başka karalamayı çürütüyor ve Sovyetler Birliği bilgisayar teknolojilerinden yoksundu karalamasına karşı sibernetiğin gelişimini tarih içinde ele alıyor: *SSCB'de Sibernetiğin Gelişimi ve Ekonomik Planlamaya Uygulama Girişimleri*. Ayrıca bu makalede Bilim ve Aydınlanma Akademisi'nin 2019'da Moskova'da gerçekleştirdiği Arşiv ve Kütüphane Gezisi esnasında Bilimler Akademisi Arşivi'nden çıkartılan bir belgeye yer veriliyor. *Reel Sosyalizm Deneyiminde Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetleri* başlıklı makale ise Mustafa Güven tarafından kaleme alındı, ağız ve diş sağlığı alanında daha önce Türkiye'de yayınlanmamış verileri derliyor.

Bu sayının söyleşisini ise Prof. Dr. Murat Türkeş ile MDT adına Bahar Yıldız yaptı. Söyleşi, iklim değişikliği karşısında ne yapmalı sorusu etrafında Murat Türkeş hocanın deneyimlerini ele alıyor.

Sayının kitap tanıtımı bölümünde ise Gizem Gül bu yıl kaybettiğimiz değerli biyolog Richard Lewontin'in de yazarları içinde olduğu *Genlerimizden İbaret Değiliz: Biyoloji, İdeoloji ve İnsan Doğası*'nı tanıttı. Yıllarca ABD'de ırkçılığa ve biyolojik belirlenimciliğe karşı mücadele eden yazarları bu şekilde saygıyla anmış olduk.

20. yüzyıl geride kaldı. Artık 21. yüzyılın içindeyiz ve sınıf mücadeleleri bilimi, felsefeyi belirlemeye devam ediyor. Biz ise işçi sınıfının bilimsel kazanımlarını genişletmeye çalışıyoruz. Bu vesile ile tüm okuyucularımızın yeni yılını kutlarken saflarımızı güçlendirme çağrımızı bir kez daha yineliyoruz.

Madde, Diyalektik ve Toplum Yayın Kurulu